

Logistiikan työelämätoimikunnan tilannekuva 2020–2021

Logistiikan työelämätoimikunta on laatinut tilannekuvan toimialansa tutkintojen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta. Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu tuottaa vuosittain tietoa ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Tätä tehtävää varten työelämätoimikunnilla on ollut käytössään seuranta-, arviointi- ja palautetietoa muun muassa Opetushallinnon tilasto-, ohjaus- ja säätelypalvelusta ja kansallisesta KOSKI-tietovarannosta.

Vuoden 2020 suoritustiedot on annettu toimikuntien käyttöön vuoden 2021 keväällä. Tämän ajankohdan jälkeen KOSKI-dataan tehdyt oppilaitosten tekemät mahdolliset korjaukset eivät näy tässä tilannekuvassa. Sama koskee vuoden 2021 suoritustietojen tilastotietoja, jotka on poimittu KOSKI-tietokannasta 2022 alkuvuodesta. Tarkistettujen suoritustietojen julkaisua myöhemmin Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla.

Tilannekuvassa käytetyt tiedot on poimittu KOSKI-tietokannasta suoraan siinä muodossa kuin oppilaitokset ovat ne ilmoittaneet. Tilastot voivat sisältää puutteellisia tai virheellisiä tietoja. Esimerkiksi teknisistä syistä johtuen, kaikki oppilaitosten omiin opintohallintojärjestelmiin kirjatut tiedot eivät ole siirtyneet KOSKI-tietokantaan oikein, jolloin tieto tilastoituu ”ei tietoa”/”ei ilmoitettu” -kohtien alle.

Lähdemateriaalina on ollut esimerkiksi toimikuntien vierailukäyntiraportit, oikaisupyynnöt ja lausunnot.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritustiedot

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritukset	2020		2021		Kehitys	
	koko tutkinto	tutkinnon osa	koko tutkinto	tutkinnon osa	koko tutkinto	tutkinnon osa
Logistiikan perustutkinto	1 850	24 685	2 174	27 944	+18 %	+13 %
Kuljetuspalvelujen osaamisala	1 384		1 653			
Lentoasemapalvelujen osaamisala	2		11			
Varastopalvelujen osaamisala	427		505			
Ei tietoa	37		3			
Kuljetuspalvelujen osaamisala, Varastopalvelujen osaamisala	0		2			
Kuljetusalan ammattitutkinto	362	1 861	428	1 843	+18 %	-1 %
Metsäteollisuuden kuljetusten osaamisala	29		16			
Palvelukuljetusten osaamisala	11		15			
Kuljetusalan työnjohdon osaamisala	33		54			
Henkilökuljetusten osaamisala	148		204			
Tavarakuljetusten osaamisala	125		132			
Ei tietoa	16		5			
Metsäteollisuuden kuljetusten osaamisala, Henkilökuljetusten osaamisala	0		1			
Tavarakuljetusten osaamisala, Metsäteollisuuden kuljetusten osaamisala	0		1			
Lastinkäsittelyalan ammattitutkinto	9	133	16	93	+78 %	-30 %
Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto	85	413	78	529	-8 %	+28 %
Palvelulogiistiikan ammattitutkinto	103	335	164	499	+59 %	+49 %
Varastologiistiikan osaamisala	80		143			
Tilaus- ja toimitusprosessin hoitamisen osaamisala	20		3			

Hankinnan osaamisala	0		18			
Ei tietoa	3		0			
Palvelulogiistiikan erikoisammattitutkinto	15	76	32	145	+113 %	+91 %
Varastologiistiikan osaamisala	11		32			
Lastinkäsittelyn osaamisala	2		0			
Toimitusketjun hallinnan osaamisala	1		0			
Ei tietoa	1		0			
Yhteensä	2 424	27 503	2 892	31 053	+19 %	+13 %

* Tiedot poimittu alkuvuodesta 2021 (vuoden 2020 tietojen osalta) ja alkuvuodesta 2022 (vuoden 2021 tietojen osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen. Tutkinnon osien suoritukset eivät sisällä paikallisia ilmoitettuja tutkinnon osia. Siirtymäajalla olevat tutkinnot eivät näy ko. taulukossa eivätkä sisälly taulukossa oleviin määriin.

Pohdintoja

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys

Logistiikan perustutkinto: koko tutkintojen suorituspäämäärä on kasvanut samoin kuin tutkinnon osien suorituspäämäärä. Tutkinnon osien määrän kasvuun on vaikuttanut osaltaan kaikille tutkinnon suorittajille iästä riippumatta pakolliset YTO-aineet. Covid19-pandemian vaikutus näkyy vuoden 2020 logistiikan perustutkinnon suorituspäämäärissä, jolloin suorituspäämien kasvu muodostuu ”normaalivuosi” suuremmaksi. Vuonna 2021 palattiin pandemiaa edeltäneelle tasolle: vuonna 2019 koko tutkintojen suorituspäämäärä oli 2 116. Toisaalta vuoden 2021 määrissä näkyy myös covid19-pandemian alkuvaihetta seurannut usko tulevaan ja tavaraliikenteen kuljetuspäämien voimakas lisääntyminen mm. nettikaupan kasvun myötä, mikä on lisännyt alan uusien työntekijöiden rekrytointitarvetta merkittävästi.

Logistiikan perustutkinnon lentoasemapaalvelujen osaamisalan suorituspäämäärissä näkyy myös covid19-pandemian vaikutus ja lentoliikenteen radikaali vähentyminen. Vuonna 2019 koko tutkinnon suoritti 27 henkilöä, vuonna 2020 kaksi ja vuonna 2021 lentoliikenteen orastavan alkamisen myötä 11 henkilöä.

Kuljetusalan ammattitutkinto: koko tutkintojen suorituspäämäärä on kasvanut samassa suhteessa kuin logistiikan perustutkinnon. Merkittävin kasvu on tapahtunut henkilökuljetusten osaamisalalla (38 %), mikä selittyy pitkälti covid19-pandemian aiheuttamasta linja-autoliikenteen vähentymisestä vuonna 2020. Liikennöintimäärät nousivat hieman vuonna 2021, joskaan ne eivät vielä silloinkaan saavuttaneet pandemiaa edeltävää tasoa. Kuljetusalan ammattitutkinto on ikärajoista ja YTO-aineista johtuen suosittu alalähetutkintona etenkin linja-autopuolella.

Osatutkintojen suorituspäämiä nostaa sekä logistiikan perustutkinnossa että kuljetusalan ammattitutkinnossa myös pelkät Kuljetusalan perustason ammattipätevyys - ja Kuljetusalan perustason ammattipätevyyden laajennus -tutkinnon osien suoritukset.

Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto: koko tutkintojen suorituspäämäärissä on tapahtunut laskua, johon suurimpana syynä ovat olleet ajokorttien suorituspäämien ja sen myötä alan työpaikkojen määrän lasku. Tutkinnon suorittajista valtaosa ei suorita koko tutkintoa, vaan ainoastaan kaksi pakollista tutkinnon osaa, joiden suorittaminen mahdollistaa työllistymisen. Tämä näkyy myös tutkinnon osien suorituspäämien kasvuna. Osatutkintojen määrän lisääntymiseen on vaikuttanut myös kuljetusalan perustason ammattipätevyyden koemallia koskeva lainsäädäntö: koemallin ammattipätevyyden arvioijan ja opetustoiminnasta vastaavan johtajan pätevyysvaatimuksena (12.11.2020/762, 13 a§) on liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon kuljetusalan ammattipätevyyskouluttajana toimimista koskevan tutkinnon osan suorittaminen.

Lastinkäsittelyalan ammattitutkinto: tutkinnon suorituspäämäärät ja aktiivisten koulutuksen järjestäjien määrät ovat ylipäänsä niin pieniä, että yksittäisten koulutuksenjärjestäjien markkinointitoimet ja toisaalta hetkelliset koulutuksen aloittamattomuudet vaikuttavat suorituspäämien muutoksiin. Vuonna 2019 koko tutkintojen suorituspäämäärä oli 34. Koko tutkinnon suorittamista käytetään uusien henkilöiden rekrytoinneissa, jotka ovat edelleen covid19-pandemiasta, Kiinan tuonnin vähentymisestä ja tullausmaksuista johtuen vähäisiä.

Palvelulogiistiikan ammattitutkinto: koko tutkintojen ja tutkinnon osien suoritusmäärät ovat kasvaneet. Covid19-pandemian vaikutus näkyy vuoden 2020 suoritusmäärissä, jolloin suoritusmäärien kasvu muodostuu ”normaalivuosi” suuremmaksi. Vuonna 2020 suoritusmäärät laskivat ennen kaikkea pandemian varastologiistiikan yhtiöissä aiheuttaman työmäärien ja kiireen nousun johdosta, jonka myötä työpaikkojen mahdollisuudet näyttöjen järjestämiseen ja työntekijöiden aikaresurssit ammattitutkinnon suorittamiseen vähentyivät. Vuoden 2021 suoritusmäärien kasvussa näkyy varastojen ja terminaalien kapasiteetin kasvattaminen, mikä on lisännyt alan uusien työntekijöiden rekryointitarvetta merkittävästi.

Palvelulogiistiikan erikoisammattitutkinto: tutkinnon suoritusmäärät ja aktiivisten koulutuksen järjestäjien määrät ovat ylipäänsä niin pieniä, että yksittäisten koulutuksenjärjestäjien markkinointitoimet ja toisaalta hetkelliset koulutuksen aloittamattomuudet vaikuttavat suoritusmäärien muutoksiin.

Erytystehtävä: kuorma- ja linja-autonkuljettajan perustason ammattipätevyys

Kuorma- ja linja-autonkuljettajien perustason ammattipätevytydet	2020	2021	Kehitys
Tavaraliikenne	2573	2848	+11 %
Henkilöliikenne	658	649	-1 %
Yhteensä	3231	3497	+8 %

Kuorma- ja linja-autonkuljettajan ammattipätevyysuoritusten kokonaismäärä on noussut vuosina 2020–2021. Vuoden 2020 alhaisissa luvuissa näkyy covid19-pandemian vaikutus, joka loi yleistä epävarmuutta koko alan työllisyyden osalta ja kouluttautumisen osalta. Vuonna 2021 on palattu lähes ”normaalille” suoritusmäärätasolle; vuonna 2019 perustason ammattipätevyysuorituksia oli yhteensä 3 440 (tavara 2 699, henkilö 741).

Tavaraliikenteen ammattipätevyysuoritukset ovat kasvaneet pandemiaa edeltäneeltä tasolta tavaraliikenteen lisääntyneiden rekryointitarpeiden johdosta, kun taas henkilöliikenteen määrät ovat vielä normaalia alhaisemmalla tasolla. Tätä selittää pandemian negatiiviset vaikutukset linja-autoliikenteen liikennöintimääriin, jotka jatkuvat edelleen. Covid19-pandemiasta johtuen monet kaupunkiviranomaiset vähensivät liikenteen tilaajina vuonna 2020 liikennöintimääriä ja markkinaehtoinen liikenne loppui lähes kokonaan. Vuoden 2021 aikana liikennöintimääriä on nostettu jonkin verran vuoden 2020 tasosta, mutta ne ovat edelleen normaalia alhaisemmat.

Henkilöliikenteen koulutukseen hakeutujien määrä on viime vuosina vähentynyt myös alan vetovoimaisuushaasteista johtuen. Kaupunkien välistä linja-autoliikennettä on vähennetty yritysten omilla toimilla jo ennen covid19-pandemiaa.

Tavoitteena tutkinnon osia / tavoitteena koko tutkinto

Valtaosalla suorittajista on ollut tavoitteena koko tutkinto (25 692) ja vähemmistöllä tutkinnon osia (5 361). Molemmat määrät ovat nousseet vuoden 2020 määristä.

Logistiikan perustutkinnossa tavoitteena tutkinnon osia on noussut 28 %, kun taas samainen kehitys on ollut kuljetusalan ammattitutkinnossa -49 %. Tässä heijastuu osaltaan perustutkinnon suorittajille pakolliset yto-aineet, joita ei ole ammattitutkinnossa.

Tutkintojen järjestäminen

Tutkinto	Järjestämislupa 2020	Aktiiviset järjestäjät 2020
Kuljetusalan ammattitutkinto	37	30
Logistiikan perustutkinto	56	48
Lastinkäsittelyalan ammattitutkinto	4	3
Palvelulogiistiikan ammattitutkinto	18	14
Palvelulogiistiikan erikoisammattitutkinto	12	6
Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto	2	2
Tutkinto	Järjestämislupa 2021	Aktiiviset järjestäjät 2021
Kuljetusalan ammattitutkinto	37	32
Logistiikan perustutkinto	56	48
Lastinkäsittelyalan ammattitutkinto	4	3
Palvelulogiistiikan ammattitutkinto	18	14
Palvelulogiistiikan erikoisammattitutkinto	12	4
Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto	2	2

* *aktiivisuus määritellään sillä, onko koulutuksen järjestäjältä/oppilaitokselta kirjautunut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia joko 2020 tai 2021 vuonna toimikunnalle toimitetun KOSKI-datan perusteella. Tiedot poimittu alkuvuodesta 2021 (vuoden 2020 osalta) ja alkuvuodesta 2022 (vuoden 2021 osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen.*

Pohdintoja

Muutokset tutkintojen järjestämislupien määrässä

Tutkintojen järjestämislupien määrässä ei ole tapahtunut muutoksia vuosina 2020–2021.

Tutkintojen järjestäminen

Aktiivisten järjestäjien määrässä ei ole tapahtunut juurikaan muutoksia vuosina 2020–2021. Kuljetusalan ammattitutkinnon järjestämisluvat omaavista on kaksi aktivoitunut vuonna 2021 verrattuna vuoteen 2020. Toisaalta palvelulogiistiikan erikoisammattitutkinnon osalta on vastaavasti kaksi passivoitunut.

Alhaisin suhteellinen osuus järjestämislupien omaavien aktiivisten koulutuksen järjestäjien osalta on palvelulogiistiikan erikoisammattitutkinnossa: vain 33 % järjestämisluvat omaavista on aktiivisia tutkinnon järjestäjiä. Korkein suhteellinen osuus on logistiikan perustutkinnossa ja kuljetusalan ammattitutkinnossa, joissa molemmissa se on 86 %.

Tutkintojen / tutkinnon osien suoritusten jakautuminen koulutuksen järjestäjien välillä

Logistiikan perustutkintoja ja kuljetusalan ammattitutkintoja on suoritettu ympäri Suomea. Logistiikan perustutkinnon suoritusmäärät vaihtelivat 43 koulutuksen järjestäjän välillä määrällisesti eniten. Pienin koulutuksenjärjestäjäkohtainen suoritusmäärä oli seitsemän ja suurin 180. Lähes puolella koulutuksen järjestäjistä suoritusmäärä oli alle 40. Myös kuljetusalan ammattitutkinnon suoritusmäärät vaihtelivat 31 koulutuksen järjestäjän välillä: 1–43. Koulutuksen järjestäjäkohtainen suoritusmäärä jäi peräti 18 koulutuksen järjestäjällä alle kymmeneen.

Lastinkäsittelyalan ammattitutkinnon suoritusmäärät olivat samat kahden koulutuksen järjestäjän osalta: molemmissa kahdeksan suoritusta. Koulutuksen järjestäjät toimivat Länsi-Suomen ja Kaakkois-Suomen alueella.

Palvelulogiistiikan ammattitutkinnon suoritusmäärät vaihtelivat 14 koulutuksen järjestäjän välillä vähemmän: 2–21. Kuudella koulutuksen järjestäjällä suoritusmäärä jäi alle kymmeneen.

Palvelulogistiikan ammattitutkinnon koulutuksen järjestäjistä neljässä suoritettiin myös palvelulogistiikan erikoisammattitutkintoa, joiden koulutuksen järjestäjäkohtaiset määrät vaihtelivat kolmesta suorituksesta yhteentoista. Kumpaakaan näistä tutkinnoista ei ole suoritettu Pohjois-Suomen alueella.

Liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon kaksi koulutuksen järjestäjää toimivat Hämeen ja Keski-Suomen alueella ja niistä toisessa oli 25 ja toisessa 53 tutkinnon suoritusta.

Tutkintojen järjestämisen kattavuus maantieteellisesti ja kielellisesti

Tutkintojen järjestämisen maantieteellinen kattavuus on hyvä.

Ruotsinkielisesti on suoritettu logistiikan perustutkinnoista 1,84 % lähinnä Etelä- ja Länsi-Suomessa, kuljetusalan ammattitutkinnoista 11,45 % ja palvelulogistiikan ammattitutkinnoista 12,8 %. Palvelulogistiikan erikoisammattitutkinnon ja liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon suorituksista kaikki ovat olleet suomenkielisiä.

Näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatu

Logistiikan perustutkinto

Näytön suorituspaikat (2020): Työpaikka 39,27 %, oppilaitos 36,17 %, työpaikka ja oppilaitos 5,67 %, ei tietoa 18,9 %.

Näytön suorituspaikat (2021): Työpaikka 42,06 %, oppilaitos 38,7 %, työpaikka ja oppilaitos 4,7 %, ei tietoa 14,54 %.

Huomioita: Logistiikan perustutkinnon näytöistä 42,06 % suoritettiin työpaikalla ja 4,7 % työpaikalla ja oppilaitoksessa, eli yhteensä ainoastaan vajaa puolet. Huolestuttavaa on, että pelkästään oppilaitoksessa suoritettujen näyttöjen osuus on lisääntynyt, vaikka esimerkiksi covid19-pandemian vaikutus ja rajoitukset ovat olleet vähäisempiä vuonna 2021 verrattuna vuoteen 2020. ”Ei tietoa” -osuus on vähentynyt, mutta se on edelleen suuri, 14,54 %.

Kuljetusalan ammattitutkinto

Näytön suorituspaikat (2020): Työpaikka 40,84 %, oppilaitos 22,3 %, työpaikka ja oppilaitos 5,48 %, ei tietoa 31,38 %.

Näytön suorituspaikat (2021): Työpaikka 47,21 %, oppilaitos 14,05 %, työpaikka ja oppilaitos 3,8 %, ei tietoa 34,94 %.

Huomioita: Kuljetusalan ammattitutkinnon näytöistä 47,21 % suoritettiin työpaikalla ja 3,8 % työpaikalla ja oppilaitoksessa, eli yhteensä noin 51 %, mikä oli suurempi osuus kuin edellisenä vuonna. ”Ei tietoa” -osuus on kuitenkin peräti 34,94 %, mikä heikentää tietojen käytettävyyttä melkoisesti. Positiivista on, että oppilaitoksessa järjestettyjen näyttöjen määrä oli vähentynyt.

Lastinkäsittelyalan ammattitutkinto

Näytön suorituspaikat (2020): Työpaikka 87,97 %, oppilaitos 5,26 %, ei tietoa 6,77 %.

Näytön suorituspaikat (2021): Työpaikka 69,89 %, oppilaitos 10,75 %, ei tietoa 19,35 %.

Huomioita: Lastinkäsittelyn ammattitutkinnon näytöistä 69,89 % suoritettiin työpaikalla, mikä oli peräti 18 % yksikköä vähemmän kuin edellisenä vuonna. Oppilaitoksessa suoritettujen näyttöjen määrä oli kasvanut, samoin kuin ”ei tietoa” osuus, joka oli lähes 20 %.

Palvelulogistiikan ammattitutkinto

Näytön suorituspaikat (2020): Työpaikka 51,94 %, työpaikka ja oppilaitos 1,49 %, ei tietoa 46,57 %.

Näytön suorituspaikat (2021): Työpaikka 57,31 %, oppilaitos 1,8 %, työpaikka ja oppilaitos 2,0 %, ei tietoa 38,88 %.

Huomioita: Palvelulogistiikan ammattitutkinnon näytöistä 57,31 % suoritettiin työpaikalla ja 2,0 % työpaikalla ja oppilaitoksessa, eli yhteensä noin 60 %. ”Ei tietoa” -osuus on kuitenkin peräti 38,88 %, mikä heikentää tietojen käytettävyyttä melkoisesti.

Palvelulogistiikan erikoisammattitutkinto

Näytön suorituspaikat (2020): Työpaikka 6,58 %, ei tietoa 93,42 %.

Näytön suorituspaikat (2021): Työpaikka 13,79 %, oppilaitos 0,69 %, ei tietoa 85,52 %.

Huomioita: Palvelulogistiikan erikoisammattitutkinnon näytöistä 13,79 % suoritettiin työpaikalla. ”Ei tietoa” -osuus on kuitenkin peräti 85,52 %, mikä heikentää tietojen käytettävyyttä melkoisesti.

Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto

Näytön suorituspaikat (2020): Työpaikka 58,11 %, oppilaitos 19,85 %, työpaikka ja oppilaitos 5,08 %, ei tietoa 16,95 %.

Näytön suorituspaikat (2021): Työpaikka 52,36 %, oppilaitos 15,69 %, työpaikka ja oppilaitos 22,5 %, ei tietoa 9,45 %.

Huomioita: Liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon näytöistä 52,36 % suoritettiin työpaikalla ja 22,5 % työpaikalla ja oppilaitoksessa, eli yhteensä noin 75 %, mikä oli suurempi osuus kuin edellisenä vuonna. Pelkästään oppilaitoksessa järjestettyjen näyttöjen osuus on laskenut, samoin kuin ”ei tietoa” -osuus, joka oli 9,45 %.

Arvioijat:

Logistiikan perustutkinto (2020): Tutkinnon osia yhteensä 14970. Opettaja ja työnantaja/työelämän edustaja 43,86 %, kaksi opettajaa 16,46 %, opettaja 18,81 %, ei tietoa 18,15 %.

Logistiikan perustutkinto (2021): Tutkinnon osia yhteensä 17653. Opettaja ja työnantaja/työelämän edustaja 44,92 %, kaksi opettajaa 19,43 %, työnantaja/työelämän edustaja 0,41 %, opettaja 14,92 %, ei tietoa 18,54 %.

Huomioita: Logistiikan perustutkinnon arvioijissa toteutuu kaksikantaisuus selkeästi vain alle puolessa näyttöjä (44,92 %). Näytöistä 19,43 % arvioitiin kahden opettajan toimesta, mikä oli suurempi määrä kuin edellisenä vuonna. Edelleen peräti 15 % näytöistä arvioitiin ainoastaan yhden opettaja-arvioijan toimesta. ”Ei tietoa” -osuus on edelleen lähes 20 %.

Kuljetusalan ammattitutkinto (2020): Tutkinnon osia yhteensä 1861. Opettaja ja työnantaja/työelämän edustaja 47,77 %, kaksi opettajaa 7,42 %, työnantaja/työelämän edustaja 1,24 %, opettaja 11,28 %, ei tietoa 30,79 %.

Kuljetusalan ammattitutkinto (2021): Tutkinnon osia yhteensä 1843. Opettaja ja työnantaja/työelämän edustaja 39,93 %, kaksi opettajaa 9,82 %, opettaja 7,98 %, ei tietoa 38,20 %.

Huomioita: Kuljetusalan ammattitutkinnon arvioijissa toteutuu kaksikantaisuus vain noin 40 %:ssa näyttöjä, mutta tietojen käytettävyyttä heikentää suuri, 38,20 %:n ”ei tietoa” -osuus. Näytöistä 9,82 % arvioitiin kahden opettajan toimesta, mikä oli suurempi määrä kuin edellisenä vuonna. Yhden opettaja-arvioijan toimesta arvioitiin 7,98 %, mikä oli laskenut edellisestä vuodesta.

Lastinkäsittelyalan ammattitutkinto (2020): Tutkinnon osia yhteensä 133. Opettaja ja työnantaja/työelämän edustaja 83,46 %, kaksi opettajaa 0,75 %, opettaja 7,52 %, ei tietoa 6,77 %.

Lastinkäsittelyalan ammattitutkinto (2021): Tutkinnon osia yhteensä 93. Opettaja ja työnantaja/työelämän edustaja 38,71 %, opettaja 17,20 %, ei tietoa 44,09 %.

Huomioita: Lastinkäsittelyalan ammattitutkinnon arvioijissa toteutuu kaksikantaisuus vain noin 39 %:ssa näyttöjä, mutta tietojen käytettävyyttä heikentää suuri, 44,09 %:n ”ei tietoa” -osuus. Kaksikantaisuuden osuus on laskenut ja ”ei tietoa” puolestaan noussut edellisestä vuodesta. Näytöistä 17,20 % arvioitiin ainoastaan yhden opettajan toimesta.

Palvelulogistiikan ammattitutkinto (2020): Tutkinnon osia yhteensä 335. Opettaja ja työnantaja/työelämän edustaja 51,04 %, kaksi opettajaa 1,79 %, työnantaja/työelämän edustaja 1,19 %, opettaja 0,30 %, ei tietoa 45,67 %.

Palvelulogistiikan ammattitutkinto (2021): Tutkinnon osia yhteensä 499. Opettaja ja työnantaja/työelämän edustaja 35,07 %, kaksi opettajaa 7,82 %, työnantaja/työelämän edustaja 0,40 %, opettaja 19,84 %, ei tietoa 24,05 %.

Huomioita: Palvelulogistiikan ammattitutkinnon arvioijissa toteutuu kaksikantaisuus vain noin 35 %:ssa näyttöjä, mikä on laskenut edellisestä vuodesta merkittävästi. Näytöistä 19,84 % arvioitiin ainoastaan yhden opettajan toimesta, mikä oli huolestuttavasti lisääntynyt huomattavasti. ”Ei tietoa” -osuus on edelleen 24,05 %, vaikkakin se oli pienentynyt.

Palvelulogistiikan erikoisammattitutkinto (2020): Tutkinnon osia yhteensä 76. Opettaja ja työnantaja/työelämän edustaja 6,58 %, ei tietoa 93,42 %.

Palvelulogistiikan erikoisammattitutkinto (2021): Tutkinnon osia yhteensä 145. Opettaja ja työnantaja/työelämän edustaja 8,28 %, opettaja 30,34 %, ei tietoa 61,38 %.

Huomioita: Palvelulogistiikan erikoisammattitutkinnon arvioijissa toteutuu kaksikantaisuus ainoastaan noin 9 %:ssa näyttöjä, mutta tietojen käytettävyyttä heikentää suuri, 61,38 %:n ”ei tietoa” -osuus. Näytöistä 30,34 % arvioitiin ainoastaan yhden opettajan toimesta.

Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto (2020): Tutkinnon osia yhteensä 413. Opettaja ja työnantaja/työelämän edustaja 65,86 %, kaksi opettajaa 0,24 %, opettaja 0,24 %, ei tietoa 33,17 %.

Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto (2021): Tutkinnon osia yhteensä 529. Opettaja ja työnantaja/työelämän edustaja 87,71 %, kaksi opettajaa 0,76 %, ei tietoa 9,64 %.

Huomioita: Liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon arvioijissa toteutuu kaksikantaisuus hyvin (87,71 %). ainoastaan noin 9 %:ssa näyttöjä, mutta tietojen käytettävyyttä heikentää suuri, 61,38 %:n ”ei tietoa” -osuus. Näytöistä ainoastaan alle prosentti arvioitiin kahden opettajan toimesta.

Amispalautteen keskiarvo näytöstä (päätökysely)

Logistiikan perustutkinto: koko keskiarvo 4,1. Näyttöjen osalta arvioijien ammattitaitoisuuden keskiarvo 4,5 ja työtehtävät, joissa näyttö suoritettiin, vastasivat todellisia työtehtäviä 4,4. HOKSin keskiarvo 4,0. Hajonta näissä oli huomattavan suuri: HOKS 3,3–4,3, arvioijat 3,9–4,8 ja näyttötehtävät 3,9–5,0. Tyytyväisyys saamaansa koulutukseen oli keskiarvoltaan 4,3 ja siinäkin isoa hajontaa 3,5–4,7.

Kuljetusalan ammattitutkinto: koko keskiarvo 4,2. Näyttöjen osalta arvioijien ammattitaitoisuuden keskiarvo 4,6 ja työtehtävät, joissa näyttö suoritettiin, vastasivat todellisia työtehtäviä 4,5. HOKSin keskiarvo 4,1. Hajonta oli HOKS:n osalta suurin 3,4–4,6 ja näytöissä se oli HOKS:a pienempää arvioijat 4,2–5,0 ja näyttötehtävät 4,1–5,0. Tyytyväisyys saamaansa koulutukseen oli keskiarvoltaan 4,5, mutta siinäkin isoa hajontaa 3,9–5,0.

Lastinkäsittelyn ammattitutkinto: koko keskiarvo 3,8. Huomattavaa on, että palautteet on saatu ainoastaan kahden koulutuksen järjestäjän osalta.

Näyttöjen osalta arvioijien ammattitaitoisuuden keskiarvo 4,6 ja työtehtävät, joissa näyttö suoritettiin, vastasivat todellisia työtehtäviä 4,7. HOKSin keskiarvo 3,5. Hajontaa löytyi myös näiden kahden koulutuksen järjestäjän välillä: HOKS 3,8–4,1, arvioijat 4,4–4,8 ja näyttötehtävät 4,4–5,0. Tyytyväisyys saamaansa koulutukseen oli keskiarvoltaan 4,0 ja siinä hajonta 4,3–4,4.

Palvelulogistiikan ammattitutkinto: koko keskiarvo 4,1. Näyttöjen osalta arvioijien ammattitaitoisuuden keskiarvo 4,7 ja työtehtävät, joissa näyttö suoritettiin, vastasivat todellisia työtehtäviä 4,7. HOKSin keskiarvo 3,9. Hajonta oli HOKS:n osalta suurin 3,5–4,7 ja näytöissä se oli HOKS:a pienempää arvioijat 4,2–5,0 ja näyttötehtävät 4,0–5,0. Tyytyväisyys saamaansa koulutukseen oli keskiarvoltaan 4,4 ja siinä hajontaa 4,2–5,0.

Palvelulogistiikan erikoisammattitutkinto: koko keskiarvo 4,1. Huomattavaa on, että palautteet on saatu ainoastaan kahden koulutuksen järjestäjän osalta. Näyttöjen osalta arvioijien ammattitaitoisuuden keskiarvo 4,5 ja työtehtävät, joissa näyttö suoritettiin, vastasivat todellisia työtehtäviä 4,6. HOKSin keskiarvo 3,8. Hajonta oli näiden kahden koulutuksen järjestäjän välillä suurin HOKS:n osalta 3,3–4,9 ja näytöissäkin se selkeää: arvioijat 4,0–4,9 ja näyttötehtävät 4,0–4,9. Tyytyväisyys saamaansa koulutukseen oli keskiarvoltaan 4,2 ja siinäkin merkittävää hajontaa 4,0–5,0.

Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto: koko keskiarvo 4,2. Palautteet oli saatu kummankin kahden koulutuksen järjestäjän osalta. Näyttöjen osalta arvioijien ammattitaitoisuuden keskiarvo 4,8 ja työtehtävät, joissa näyttö suoritettiin, vastasivat todellisia työtehtäviä 4,7. HOKSin keskiarvo 4,2. Näiden kahden koulutuksen järjestäjän toiminnan välillä näkyy tasalaatuisuus, sillä hajonta oli erittäin pientä: HOKS 4,1–4,2, arvioijissa ei hajontaa ja näyttötehtävät 4,6–4,8. Tyytyväisyys saamaansa koulutukseen oli keskiarvoltaan 4,3 ja siinä ei myöskään ollut lainkaan hajontaa.

Huomioita: Koulutuksen järjestäjien pitäisi kiinnittää enemmän huomiota henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman tekemiseen, sisältöön ja päivittämiseen. Näytön työtehtävät ovat vastanneet keskimäärin hyvin todellisia työelämän tehtäviä, samoin kuin näytön arvioijien ammattitaitoisuus oli keskimäärin hyvällä tasolla. Vastaajamäärät ovat kokonaisuudessaan pieniä, mihin osaltaan vaikuttaa se, että kyselyä ei tehdä koulutuksen järjestäjän valvonnan alla.

** opiskelijapalautteen tarkastelujakso on 1.7.2019 – 31.12.2021. Arviointiasteikko 1–5, jossa (5) täysin samaa mieltä, (4) jokseenkin samaa mieltä, (3) osin samaa osin eri mieltä, (2) jokseenkin eri mieltä, (1) täysin eri mieltä*

Pohdintoja

Perustelut oppilaitoksissa järjestettävälle näytölle

Työelämätoimikunnalle esitetyt perustelut ovat painottuneet koulutuksen järjestäjäkohtaisesti seuraaviin: opiskelijan osaamisvaje, liikenneturvallisuus, koulutus sopimustyöpaikalla ei ollut ao. tutkinnon osaan liittyvää tuotannollista toimintaa, työelämän näyttöpaikkojen vaikea saatavuus ja korona.

Opiskelijan osaamisvajeen käyttäminen perusteluna kertoo osaltaan henkilökohtaistamisen heikkoudesta ja toisaalta puutteista näytön suunnittelussa. Työelämätoimikunnan havaintojen mukaan edellä mainittuja perusteluita on kaikkienensa käytetty paikoin liian helposti ja näyttöjä on järjestetty oppilaitoksissa liian kevyin perustein.

Kaksikantaisuuden toteutuminen osaamisen arvioinnissa, näyttöympäristöt ja niiden soveltuvuus osaamisen osoittamiseen ja kehittämiskohteet järjestäjien toiminnassa

Kehittämiskohteet painottuvat henkilökohtaistamiseen sekä näyttöjen järjestämispaikkoihin ja arvioijiin. Työelämätoimikunnan vierailukäyntien ja ammattipätevyysuudistusten tarkistamisen yhteydessä tehtyjen havaintojen perusteella poikkeamien ja lainsäädännön vastaisuuksien käsittelyssä on paljon parannettavaa. Myös ammatillisen koulutuksen lainsäädännön tuntemus vaikuttaa olevan paikoin heikkoa.

Osalla työelämätoimikunnan piiriin kuuluvilla koulutuksen järjestäjillä on selkeästi myös asenteellisia haasteita suhtautua vakavasti työelämätoimikunnan esiin nostamiin lainsäädäntöpoikkeamiin ja kehityskohteisiin ja ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin.

Työelämätoimikunnan arvio on, että vähintään puolet perustutkintojen näytöistä tapahtuu oppilaitoksissa ja suurimmassa osassa oppilaitosnäyttöjä ei ole työelämäarvioijaa. Hälyttävää siis on, että työelämätoimikunnan vierailukäyntien yhteydessä ja kokouksissa tekemien havaintojen perusteella ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n ja 54 §:n mukaiset pääsäännöt ”näyttö järjestetään aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa” ja ”osaamisen arviointi toteutetaan ja arvioinnista päättävät kaksi arvioijaa, joista toinen on pääsääntöisesti työelämän edustaja” eivät toteudu edelleenkään valtaosassa näyttöjä. Etenkin logistiikan perustutkinnon näytöissä on selkeitä puutteita ns. vanhan järjestelmän nuorisopuolen koulutuksen järjestäjillä. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa tilanne on puolestaan pääsääntöisesti hyvä.

Henkilökohtaistamisen taso vaihtelee erittäin paljon ja se on monin paikoin edelleen heikkoa. Opiskelijan aitoa mukanaoloa ja vaikuttamista henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman teossa ja näyttöjen suunnittelussa pitäisi parantaa. Myös työelämän ottamista mukaan, eteenkin työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa/työelämässä oppimisen jaksoissa, henkilökohtaistamiseen tulisi lisätä huomattavasti. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman päivittäminen jää useasti tekemättä. Puutteet näkyvät myös Amispalautteiden tuloksissa, jossa HOKS:ien keskiarvo oli palautteiden asiakohteista huonoimpia.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne

Suurimmassa osassa koulutuksen järjestäjiä, joissa työelämätoimikunta on tehnyt vierailukäynnin, arvioinnin toteuttamissuunnitelma on tehty. Laadultaan ja arjen aitona työkaluna käytettävyyden osalta suurimmalla osalla on vielä isoja haasteita; toteuttamissuunnitelmaan tehtyjen kirjausten ja todellisten toimintatapojen välillä on havaittu selkeitä poikkeavuuksia. Toteuttamissuunnitelmat on monissa paikoin tehty koulutuksen järjestäjän kaikkia tutkintoja yhteisesti koskeville teksteille, eikä tutkintokohtaisia toteutustapoja ole huomioitu. Lisäksi vierailukäyntien yhteydessä on havaittu, etteivät tutkintokohtaisia toteutuksia tekevät opettajat ole tietoisia osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman sisällöstä.

Henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä

Ks. aiempi kohta.

Hyvät käytännöt

Yhteisiä tutkinnon osia ja niiden osa-alueita on integroitu ammatillisiin tutkinnon osiin, mikä on tehnyt yhteisten tutkinnon osien suorittamisesta mielekkäämpää ja käytännönläheisempää. Lisäksi varsinkin jatkuvan haun opiskelijoille tarjotaan verkko-opintomahdollisuuksia ja muita joustavia toteutustapoja (mm. YTO-työpajat).

Yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet

Ks. aiempi kohta.

Tutkintojen perusteiden toimivuus

Pohdintoja

Tutkinnon perusteiden työelämävastaavuus ja toimivuus

Logistiikan perustutkinnon tutkinnon perusteet on uudistettu ja uudet perusteet tulevat voimaan 1.8.2022. Sen myötä niiden ajantasaisuus ja työelämävastaavuus tulevat erittäin hyvälle tasolle.

Myös kuljetusalan ammattitutkinnon (1.1.2020), palvelulogistiikan ammattitutkinnon (1.1.2018), palvelulogistiikan erikoisammattitutkinnon (1.1.2019) ja liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon (1.8.2019) tutkinnon perusteet ovat suhteellisen tuoreita, eikä niiden päivittämistarpeita ole ilmennyt esim. vierailukäyntien yhteydessä.

Lastinkäsittelyalan ammattitutkinnon perusteet ovat puolestaan vuodelta 2006. Tutkinnon perusteisiin on tehty muutoksia 1.1.2018 lukien, mutta varsinaisia työelämämuutoksista johtuvia sisällöllisiä muutoksia ei silloin tehty. Perusteet vaativat päivitystä, koska esim. koneet, jotka tutkinnon perusteissa mainitaan, eivät vastaa monin paikoin enää nykytyöelämää. Nykyään koneet ovat paljon suurempia kuin tutkinnon perusteet tuntevat. Myös alalla käytettävät nimikkeet ja työnsisällöt ovat muuttuneet.

Yleisiä havaintoja työelämäpalautteesta (työpaikkaohjaajakysely)

Logistiikan perustutkinto: koko keskiarvo 4,1. Yhteistyö oppilaitoksen kanssa oli sujuvaa: keskiarvo 4,3 ja hajonta 2,3 – 5,0. Oppilaitos varmisti, että työpaikkaohjaajilla oli tiedossa opiskelijan HOKS:iin kirjatut tavoitteet: keskiarvo 3,9 ja hajonta 2,1 – 4,6. Oppilaitos tarjosi riittävästi perehdytystä opiskelijan näytön arviointiin: keskiarvo 4,0 ja hajonta 2,8 – 4,9. Näytön toteutus yhteistyössä oppilaitoksen kanssa onnistui hyvin: keskiarvo 4,5 ja hajonta 4,0 – 5,0. Olen tyytyväinen oppilaitoksen toimintaan järjestää työelämässä oppimista: keskiarvo 4,2 ja hajonta 2,3 – 4,9. Kuljetusalan ammattitutkinto: koko keskiarvo 4,2. Yhteistyö oppilaitoksen kanssa oli sujuvaa: keskiarvo 4,6 ja hajonta 3,0 – 5,0. Oppilaitos varmisti, että työpaikkaohjaajilla oli tiedossa opiskelijan HOKS:iin kirjatut tavoitteet: keskiarvo 3,7 ja hajonta 2,0 – 4,0. Oppilaitos tarjosi riittävästi perehdytystä opiskelijan näytön arviointiin: keskiarvo 4,2 ja hajonta 2,9 – 5,0. Näytön toteutus yhteistyössä oppilaitoksen kanssa onnistui hyvin: keskiarvo 4,4 ja hajonta 4,0 – 5,0. Olen tyytyväinen oppilaitoksen toimintaan järjestää työelämässä oppimista: keskiarvo 4,4 ja hajonta 2,9 – 5,0.

Palvelulogiikan ammattitutkinto: koko keskiarvo 3,8. Huomattavaa on, että palautteet on saatu ainoastaan kolmen koulutuksen järjestäjän osalta. Yhteistyö oppilaitoksen kanssa oli sujuvaa: keskiarvo 4,0 ja hajonta 4,0 – 4,1. Oppilaitos varmisti, että työpaikkaohjaajilla oli tiedossa opiskelijan HOKS:iin kirjatut tavoitteet: keskiarvo 3,5 ja hajonta 2,4 – 4,9. Oppilaitos tarjosi riittävästi perehdytystä opiskelijan näytön arviointiin: keskiarvo 3,5 ja hajonta 3,0 – 4,0. Näytön toteutus yhteistyössä oppilaitoksen kanssa onnistui hyvin: keskiarvo 4,1 ja hajonta 3,5 – 5,0. Olen tyytyväinen oppilaitoksen toimintaan järjestää työelämässä oppimista: keskiarvo 3,8 ja hajonta 3,3 – 4,5. Palvelulogiikan erikoisammattitutkinto: palautteet saatu vain yhden koulutuksen järjestäjän osalta ja sen koko keskiarvo on 4,1. Yhteistyö oppilaitoksen kanssa oli sujuvaa: 4,3. Oppilaitos varmisti, että työpaikkaohjaajilla oli tiedossa opiskelijan HOKS:iin kirjatut tavoitteet: 4,3. Oppilaitos tarjosi riittävästi perehdytystä opiskelijan näytön arviointiin: 4,0. Näytön toteutus yhteistyössä oppilaitoksen kanssa onnistui hyvin: 4,5. Olen tyytyväinen oppilaitoksen toimintaan järjestää työelämässä oppimista: 3,9.

Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto: koko keskiarvo 4,2. Palautteet oli saatu kummankin kahden koulutuksen järjestäjän osalta. Yhteistyö oppilaitoksen kanssa oli sujuvaa: keskiarvo 4,2 ja hajonta 3,7 – 4,3. Oppilaitos varmisti, että työpaikkaohjaajilla oli tiedossa opiskelijan HOKS:iin kirjatut tavoitteet: keskiarvo 4,3 ja hajonta 3,7 – 3,9. Oppilaitos tarjosi riittävästi perehdytystä opiskelijan näytön arviointiin: keskiarvo 4,2 ja hajonta 3,4 – 4,3. Näytön toteutus yhteistyössä oppilaitoksen kanssa onnistui hyvin: keskiarvo 4,3 ja hajonta 3,8 – 4,2. Olen tyytyväinen oppilaitoksen toimintaan järjestää työelämässä oppimista: keskiarvo 4,3 ja siinä ei ollut kahden koulutuksen järjestäjän välillä lainkaan hajontaa.

Huomioita: Työelämäpalautteiden perusteella koulutuksen järjestäjien pitäisi varmistaa paremmin, että työpaikkaohjaajilla on tiedossa opiskelijan HOKS:iin kirjatut tavoitteet. Oppilaitokset ovat keskimäärin tarjonneet riittävästi perehdytystä näytön arviointiin ja näytön toteutus on toiminut yhteistyössä oppilaitoksen kanssa keskimäärin hyvin. Vastajaamäärät ovat kokonaisuudessaan pieniä.